

1975. Casa Suazo (Carne Aguayo)

Santa Eulàlia de Ronsana , Barcelona, Yago Bonet

1. BIOGRAFIA

Arquitecte i professor titular de Projectes de FETSAM. Va estudiar a Barcelona (1969), on va ser professor d'Estètica i Composició (1971-1973), i professor de Projectes (1976-1982) a FETAB. Es va doctorar l'any 1986 a FETSAM.

Va pertànyer al col·lectiu 2C i va ser membre de la redacció de la revista "C Construcción de la Ciudad, participant amb aquest grup al concurs número 9 de la Wilhelmstrasse de 1981-1986 (primer premi de la IBA - International Building Exhibition- de Berlín Occidental, 1982), i en l'organització dels Seminaris Internacionals d'Arquitectura Contemporània dirigits per Aldo Rossi.

Les seves obres més significatives són la Casa Ibarz a Cadaqués (Girona, 1972), declarada com a Be d'interès cultural; la casa Can Pere Bonic al Montseny (Barcelona, 1972); la casa Jane a Begur (Girona, 1975); L'escola Isabel de Vilena a Espilugues (Barcelona 1975); la casa Prenafeta a Lloret de Mar (Girona, 1976); la proposta d'intervenció a la Vila Farnetti, a Santa Maria di Sala (Itàlia), a la III Biennal d' Arquitectura de Venècia, 1985; la casa Azul al Barrocal de Manzanares el Real (Madrid, 1989); el projecte pel Museu Nacional del Ferrocarril (Madrid, 1989), no realitzat; la restauració i intervenció a l'estació ferroviària de La Concordia (Bilbao, 1992); la joieria Noroeste a Santiago de Compostela (1994); i més recentment , el Museu Salizú d'Escultura (Murcia, 1999-2002) i la plaça de San Agustín (Murcia, 2002-2003).

2. ANÀLISI

2.1 | DESCRIPCIÓ ANALÍTICA DE L'OBRA

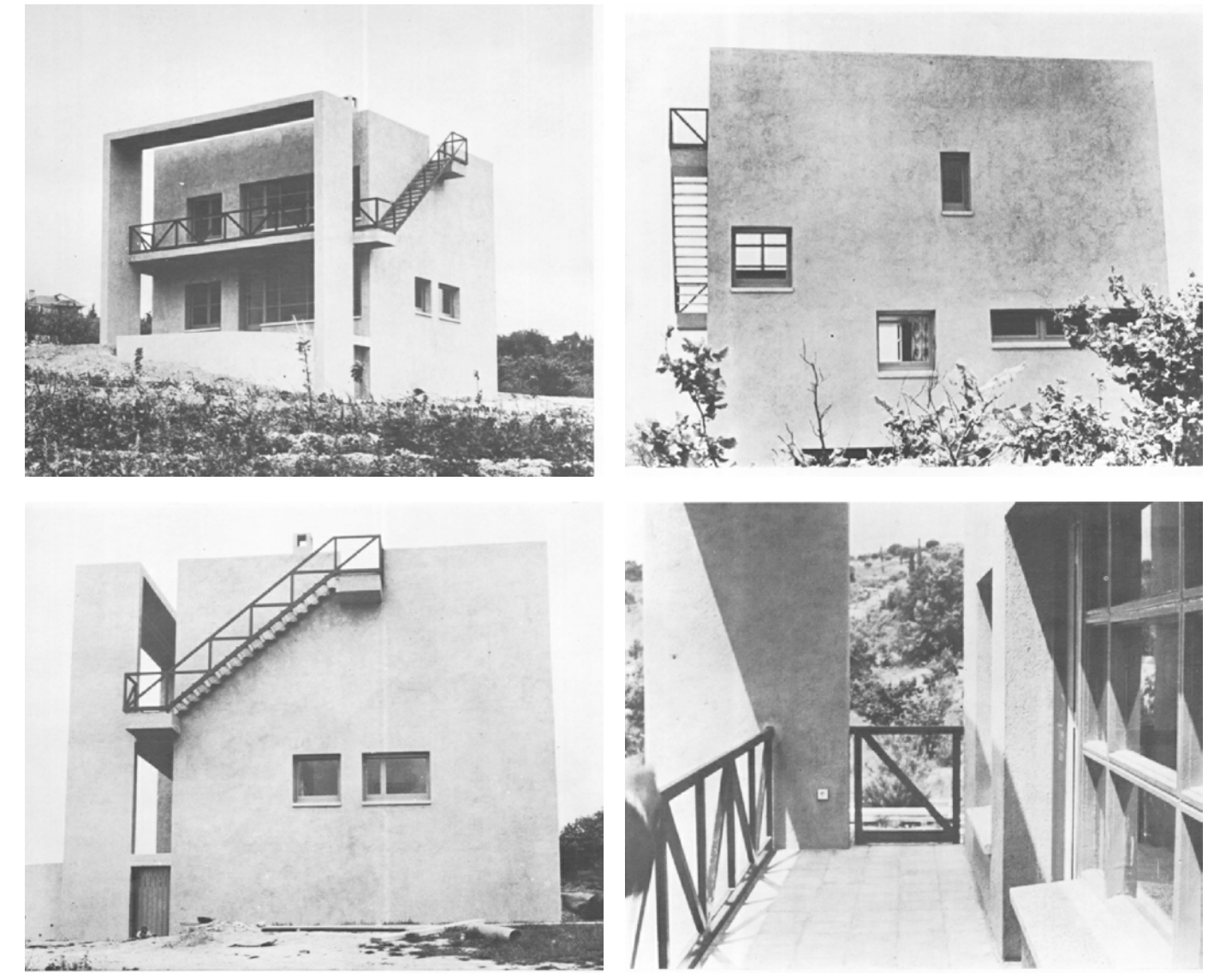
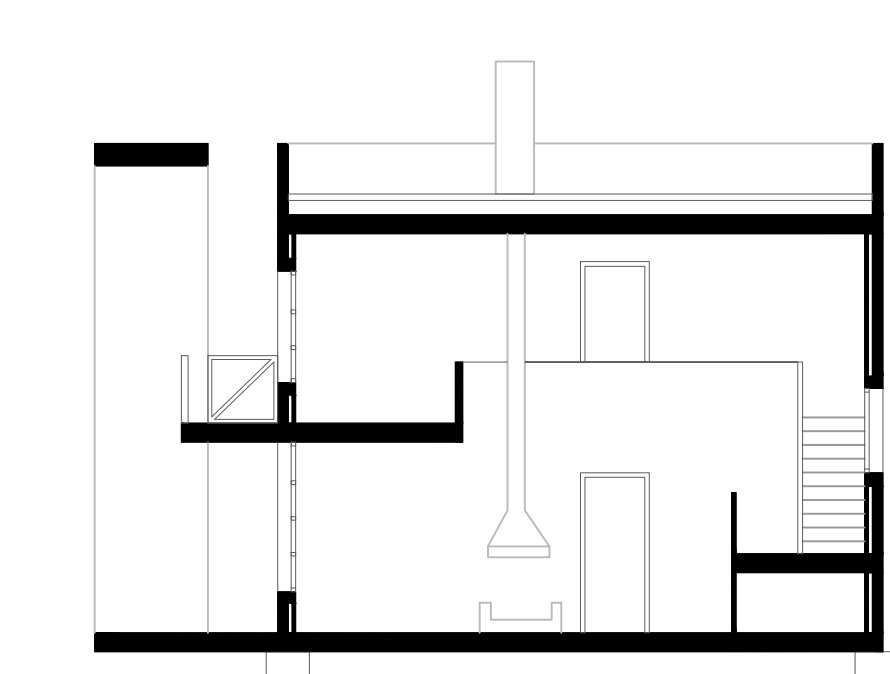
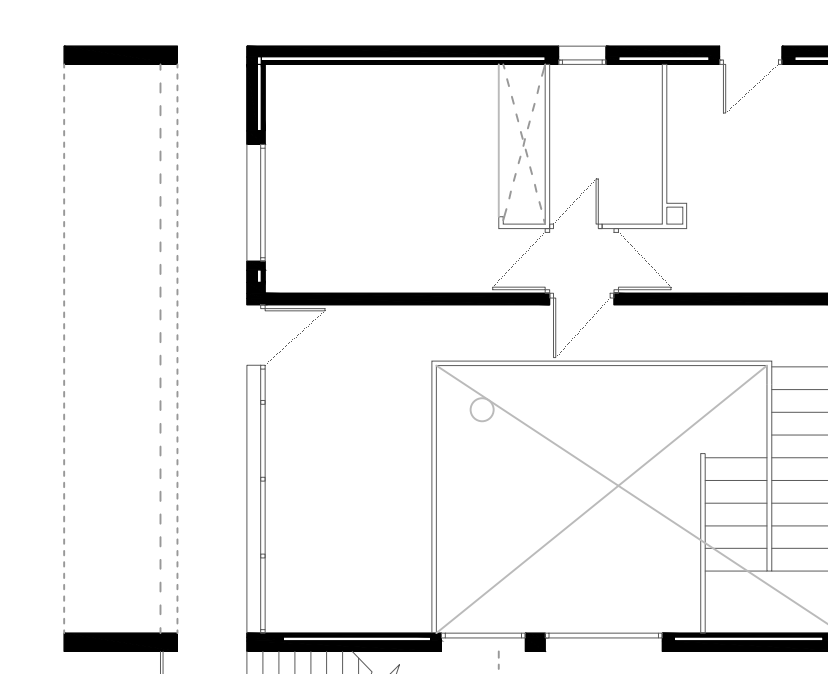
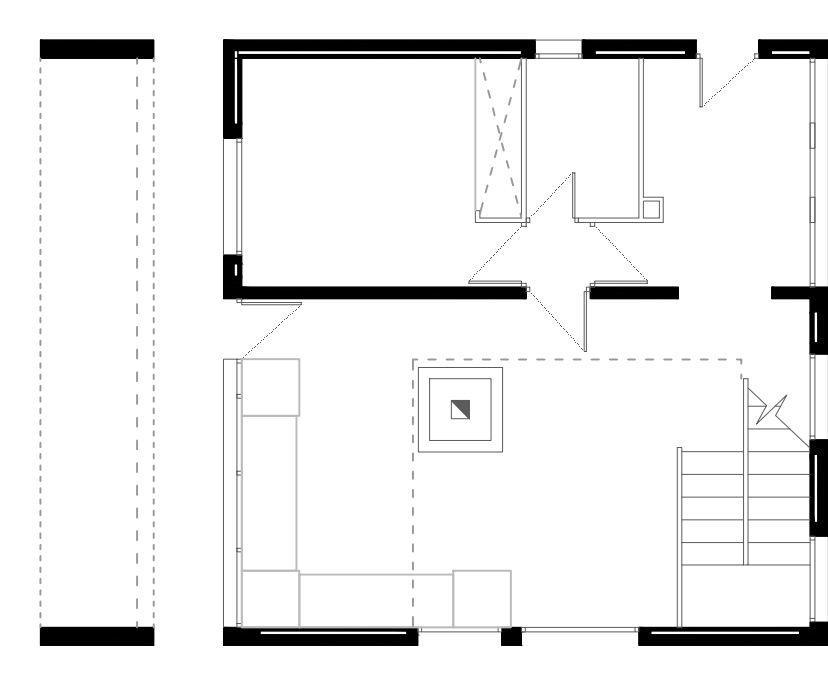
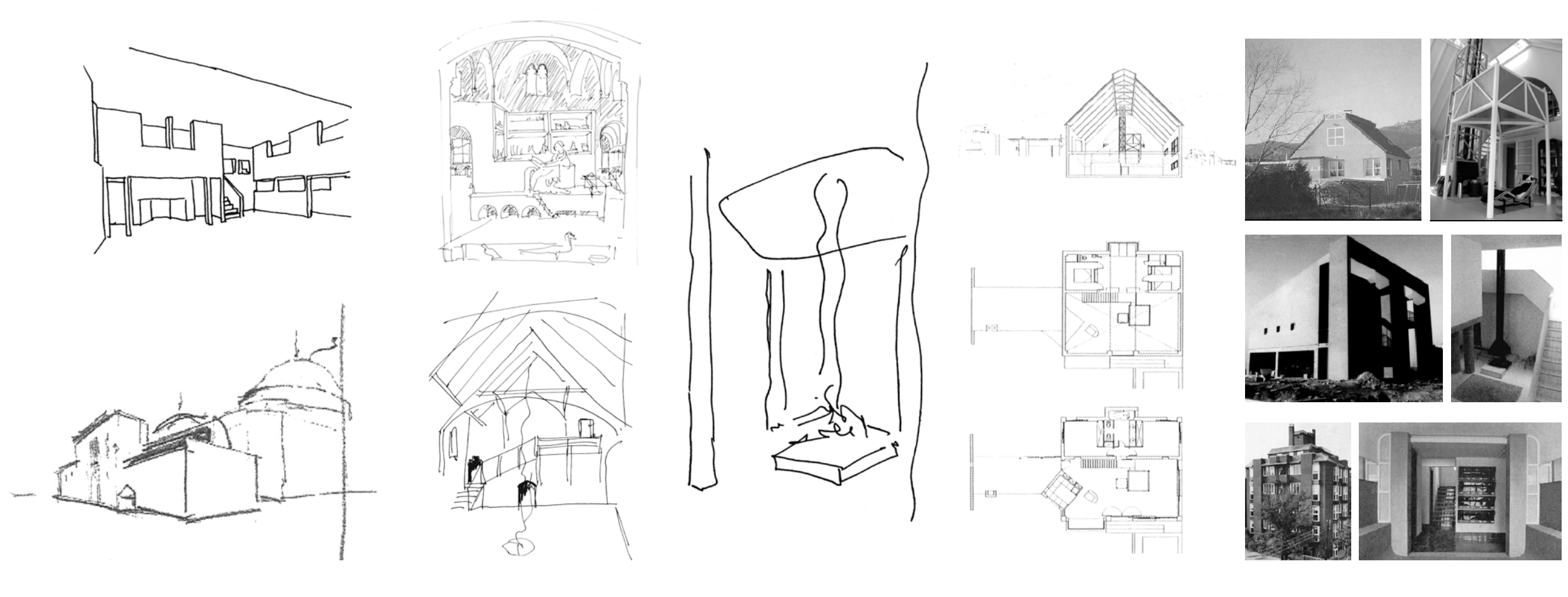
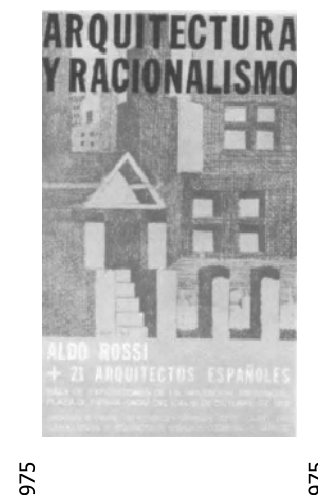
Arquitectura de la paradoxa, La arquitectura del humo. Yago Bonet relaciona l'espai arquitectònic amb experiències viscudes al llarg de la seva vida, en una sèrie de numerosos cases familiars, les quals comparteixen conceptes, l'essència de l'arquitectura per l'arquitecte: el ser universos, microcosmos ordenats per la presència del foc i per la sortida vertical del fum. Espais unitaris en els quals es possible trobar múltiples racons , altells, mobles habitables, campanes de fums, camariñas (cases dins de les cases). La tradició, les vivències,... impregnen el subconscient de l'arquitecte , que ja de gran s'adona que la casa primordialment és una gran habitació, una aula, un hall, una sala poblada de racons que té com a eix el foc, una cabana, un paller, són el punt de partida, on el foc representa la vida i l'espai arquitectònic que la ordena (teoria de Gottfried Semper: el foc com a element moral de l'arquitectura). Aquests són alguns conceptes bàsics per entendre la seva arquitectura, i de la casa objecte d'estudi.

Davant el sistema tradicional de projectar additivament , en el qual s'encaixen les parts, l'arquitectura del fum ens ensenya que el buit i la llum el gran espai permet l'autonomia d'aquelles, i que la seva posició estratègica genera i qualifica l'espai. L'arquitectura del fum, és l'arquitectura de Yago bonet, aquella que va néixer en torn al foc i que organitzava la vida primitiva , i que ens fa reflexionar de mode natural sobri la importància que en una casa té la capacitat de vida que pot contenir. Aquest és el secret de perquè un espai d'origen antic pot satisfer les necessitats de l'arquitectura els nostres dies i el futur.

"La casa no quiere parecer esto o aquello, no es un símbolo social. La casa es. Espacio acotado donde poder asentarse, protegerse. La casa es menos por fuera, por que es más por dentro."

Aquesta casa va ser concebuda com un objecte col·locat en el paisatge tenint molt poc en compte el passat i el present de l'entorn, establint una nova relació entre l'edifici, el lloc, i el cel sobre el qual es defineix. La casa, un cub de vuit per vuit encaixat sobre un turó amb pendent orientada a l'est, i protegida per un pòrtic a Sud deslligat de dalt a baix. La casa està generada per la sala o hall central, un gran espai englobador que ho conté tot pràcticament: element vertical i central, el foc i el fum , la xemeneia i la cuina; el solar o altell on antigament es premia el sol...

El cub , com a forma pura, està fortament vinculat a l'arquitectura racional i al món mediterrani. La casa és el llenguatge racional i innovador de la tradició. Cub que es trenca a través d'un vel, un porxo o spai de transició que emmarca faccés frontalment com els temples romans i allhora illumina el punt important de la casa: el hall i l'altell.

2.2 | CRÍTICA COMPARADA AMB ELS SEUS MODELS

L'arquitectura de Yago Bonet, arquitectura del humo, està alimentada per la història, per les experiències viscudes, i per molts exemples d'arquitectura moderna. Podem entendre com a casa de fum, totes aquelles vivendes sense un espai específic pel conducte d'evacuació de fums , a totes aquelles cases , com les gallegues, on el fum és el mètode de desinfecció, conservació i calefacció.

L'anàlisi crític es fa entenguent el que és per l'arquitecte el concepte d'espai del fum, el qual es defineix per una sala amb un foc central que està formada per un espai més alt al qual concurreixen , quan existeixen, la resta de peces de la casa. Aquest origen del doble espai es troba en les construccions primitives, en les quals al no tenir un conducte pel fum, era necessari un volum d'aire considerable entorn a les grans fogueres que s'incendien a l'interior i consumien una gran quantitat d'origen. Però aquest concepte va anar evolucionant al llarg de la història tant plàtonicament com tecnològicament, per la qual cosa entenem com a definició tot espai arquitectònic molt alt o de doble altura amb llum zenital i que relaciona una sèrie d'espais més petits que es generen al seu voltant.

Molts arquitectes contemporanis han realitzat construccions amb espais d'aquestes característiques, per això s'analitzarà el concepte de sala o hall generador amb uns exemples específics al llarg de la història, començant pels palleres gallescs i la tradició Atlàntica del fum, tant presents a la vida i experiències viscudes per l'arquitecte, i parant especial atenció a altres referències internacionals dins del racionalisme i la mediterraneïtat, i l'arquitectura moderna.

Palleres Gallescs:
L'origen d'aquesta idea d'arquitectura del fum, i consegüentment de la seva arquitectura i la Casa Suazo, té lloc en els Palleres de la Serra d'Ancares, a la província de Lugo , on la cultura Atlàntica es veu desenvolupada en la seva plenitud, i on l'arquitecte, a la seva infància, entre moltes altres experiències, va tenir l'oportunitat d'experimentar nits i dies dins d'un edifici d'aquestes característiques i el qual descriu de la següent manera: "Las vivencias que experimenté en silencio en torno al fuego que ardía en el centro de aquel gran espacio i que iluminaba intermitentemente la cúpula de paja, el dormir dentro de una camariña de madera i la atmosfera general que me envolvía con aquel olor permanente a ahumado, me impresionó tanto que tenía la sensación de estar viviendo en otros tiempos."

Le Corbusier:
Les obres de Le Corbusier d'aquest període permaneixen en aquesta idea del gran espai. Ho podem comprobar en moltes d'elles, però sobretot agafa especial significat en el projecte de cases per artistes de 1924, publicat en Vers une Architecture. Conceptualment lligat a l'obra d'Arts & Crafts, ens mostra com una vivenda mínima de 7x7 metres pot contenir un gran espai. La casa es sustenta sobre un únic pilar, buit, de formigó armat i només compta de dues portes. L'altell en diagonal permet desenvolupar el sostre en la seva totalitat, i la paret mostra d'aquesta manera les seves dimensions, i a més creada per la diagonal de l'altell una dimensió inesperada: un element de 10 metres de longitud. Els elements arquitectònics que conformen aquest projecte ens mostren com l'únic pilar està en el centre, a més de complir altres funcions constructives, constitueix l'eix de l'espai, i de la diagonal directiu de la composició que genera aquest gran espai amb un altell , i on apareixen altres elements en contrast amb aquesta rigidesa geomètrica, foscals, el volum dels armaris, i la barana, els quals expressen total llibertat formal connectats a l'arquitectura com elements vius amb els habitants. Tot aquests conceptes es podem veure reflectats a La Casa Suazo, considerant com a eix la llar de foc, el fum, i la llum.

Le Corbusier també reflexa aquesta manera d'entendre l'espai com un acte sensible a les Cases Citrohan, on es percep una continuïtat espacial i conexió física de les zones a través de l'escala de carredor i d'aquest gran hall que illumina la resta d'espais amb una direccionalitat molta clara, tal com passa a la casa Suazo a través del pòrtic transparent.

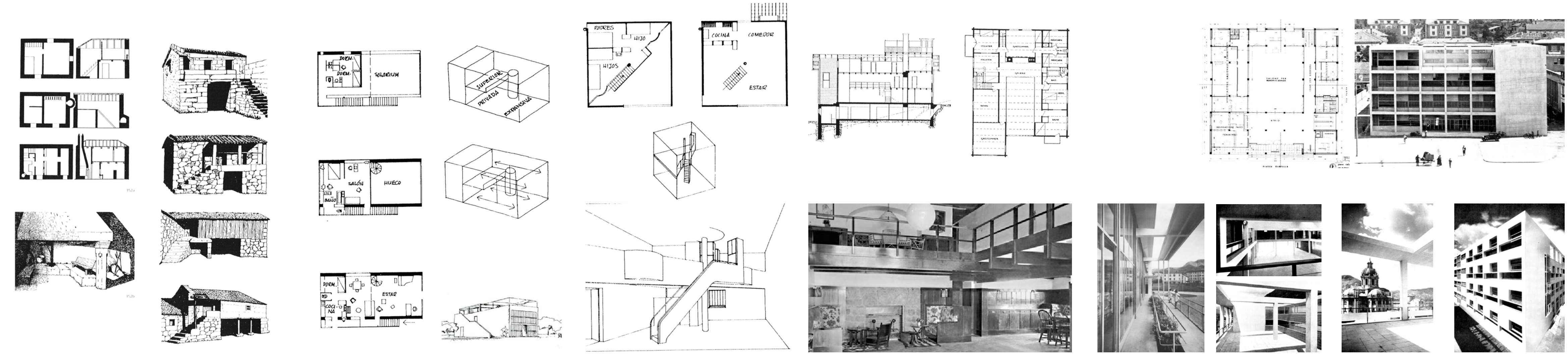
Adolf Loos:
A la mateixa tradició Adolf Loos (1870-1933) va tenir un paper decisiu en el plantejament teòric i pràctic del nou llenguatge racionalista, construïent cases, on el tema central era el Hall. Tema que s'entén especialment bé a la Casa Kühner a Payerbach, Viena, on l'espai central queda totalment diferenciat del vestíbul que ocupa una posició lateral. El hall és l'espai organitzador de tota la vivenda, el centre de l'escena arquitectònica, tal com passa a l'espai del fum de la Casa Suazo, on a partir del doble espai apareixen la resta de peces de l'edifici, un interior que és el protagonista de tot el projecte arquitectònic contrastant amb l'aspecte auster exterior: un volum pur i racional que preten ser discret , col·locar-se amb respecte sobre el paisatge per centrar tota l'atenció en el seu dins més profund.

Giuseppe Terragni
Tradicó, relació entre el modern i el clàssic, contradicció que s'acava convertint en una lògica d'evolució per l'arquitecte racionalista italià, i membre importantíssim del grup d'arquitectes italians Gruppo 7. Dins la seva obra arquitectònica interessa destacar la Casa Fascio, un edifici que es presenta com una meitat d'un cu de 33 metres de costat a la base i 16,5 metres d'altura, on la proporció està portada al límit d'exactitud. Aquest cub , i en relació a l'edifici objecte d'estudi, conté un buit importantíssim a la seva part central, donant lloc a un altre amb coberta de vidrea l'altura del segon pis. Aquest espai és el centre, l'espai de fum d'aquest edifici, on es realitzen les activitats més importants d'aquest i a partir del qual es generen tot tipus de circulacions i espais secundaris. Definitivament és una plaça interior. L'accés a l'edifici es duu a terme per una escales central, en el porxo frontal que s'estén al llarg de tota l'entrada. Concepte clàssic i romà que Terragni desenvolupa també en el Parvulario Sant'Eliaque, i que Yago Bonet representa també a la Casa Suazo. Aquest vel protector, filtre entre l'interior i l'exterior, a partir del qual s'illumina la major part de l'edifici, i pel qual s'accedeix com un ritual d'adaptació, per arribar al punt culminant, la sala, el hall, l'espai del fum.

3. CONCLUSIONS

L'estudi realitzat a través del llibre "La arquitectura el humo", i les comparacions de la Casa Suazo amb altres obres arquitectòniques, mostren un mètode analític del fet de projectar i veure l'arquitectura des dels inicis de la història, i sobretot des de les pròpies experiències personals. Un mètode que indaga sobre un concepte, el concepte de l'arquitectura del fum, l'arquitectura del buit i de la llum, l'arquitectura del foc com a punt de reunió ancestral i instintiu que ens ha acompanyat des d'èpoques remotes. La Casa Suazo es menys per fora perquè és més per dins, a dins té aquest espai "aquesta atmosfera", en la qual Yago Bonet es veu immers i indaga en la seva tesis doctoral. Les estances neixen pràcticament soles al voltant d'aquest nucli espiritual de reunió, el punt important i la casa, que s'illumina a través d'un porxo desfassat lleugerament ue trenca amb la idea de cub perfecte. Els esquemes de la dreta mostren aquesta idea de buit generador que juntament amb altres elements primordials trenca des de l'interior amb el volum pur inicial.

BIBLIOGRAFIA
Llibre: Bonet, Yago, *La arquitectura del humo*. Barcelona: Fundación Caja de Arquitectos, 2007.
BIBLIOGRAFIA
TARRAGÓ, Salvador;ARRESTO, Antonio;MARTÍ, Carles; BONET, Yago, "Los pasos de un trabajo colectivo", *2C Construcción de la ciudad*, n.8, 1975.
TARRAGÓ, Salvador;ARRESTO, Antonio;MARTÍ, Carles; BONET, Yago, "Terragni", *2C Construcción de la ciudad*, 1982.
TARRAGÓ, Salvador;ARRESTO, Antonio;MARTÍ, Carles; BONET, Yago, "Aldo Rossi", *2C Construcción de la ciudad*, 1975.
WEB:
Curlubum Vibe: Yago Bonet Correa

ARQUITECTURA TRADICIONAL
PALLERES GALLECS_CASAS DO FUME

LE CORBUSIER
LE CASES CITROHAN_1920

CASES PER ARTISTES_1924

ADOLF LOOS
KUHNER HOUSE_1930

TERRAGNI
PARVULARIO SANTELIA_1934-37

CASA FAZZIO_1932-36

